

Intravitreal Bevacizumab for Treatment of Macular Edema

Somanus Thoongsuwan, M.D., Jutalai Tanterdtham, M.D.,
Apichart Singalavanija, M.D., Chakrapong Namatra, M.D.,
Adisak Trinavarat, M.D., Nuttawut Rodanant, M.D.

Abstract

Objective: To evaluate visual outcome and macular thickness after intravitreal bevacizumab injection in the patients with macular edema.

Designs: Retrospective cases series

Methods: The medical records were reviewed of all patients with macular edema who underwent intravitreal bevacizumab injection between September 2006 and November 2007. The data included baseline characteristics, pre-and postinjection findings including visual acuity and central macular thickness (CMT) were analyzed.

Results: Twenty eight patients (29 eyes) were included in this study. The underlying causes of macular edema were diabetic retinopathy 11 eyes, choroidal neovascularization from age-related macular degeneration 10 eyes, retinal vein occlusion 7 eyes and post phacoemulsification 1 eye. Mean CMT was 496.7 ± 179.5 microns. After injections, mean CMT reduced to 358.8 ± 136.4 microns at a mean follow-up of 6.6 ± 2.3 weeks. The vision improved in 8 eyes (27.6%), stable in 19 eyes (31%) and worse in 2 eyes (6.9%). Macular edema reduced in 20 eyes (69%) and stable in 9 eyes (31%). No serious complication was noted in this study.

Conclusions: Bevacizumab intravitreal injection is an effective treatment for macular edema. Bevacizumab has been shown to maintain its efficacy for 6 weeks without any additional treatments. It could be considered as a treatment option for macular edema. **Thai J Ophthalmol 2011; July-December 25(2): 84-90.**

Keywords: Bevacizumab, Macular edema, Treatment of macular edema

Original Article/นิพนธ์ต้นฉบับ

ผลการรักษาภาวะจุดภาพชัดบวมโดยการฉีดยา bevacizumab เข้าวุ้นตา

โสมนัส ฤงสุวรรณ, พ.บ.

จุฑาไล ตันทเทอดธรรม, พ.บ., อภิชาติ สิงคาลวณิช, พ.บ.,

จักรพงศ์ นะมาตร์, พ.บ., อติศักดิ์ ตรีนวรัตน์, พ.บ., ญัฐวุฒิ รอดอนันต์, พ.บ.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาผลการรักษาภาวะจุดภาพชัดบวมโดยการฉีดยา bevacizumab เข้าวุ้นตา

รูปแบบการวิจัย: การศึกษารายงานผู้ป่วยย้อนหลัง

วิธีการ: รวบรวมรายงานผู้ป่วยที่มีจุดภาพชัดบวมจากสาเหตุต่างๆ ที่ได้รับการรักษาด้วยการฉีดยา bevacizumab เข้าวุ้นตาที่ห้องผ่าตัดใหญ่ โรงพยาบาลศิริราช ระหว่างช่วงเดือนกันยายน 2549 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2550 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ระดับสายตาและความหนาของจุดภาพชัดทั้งก่อนและหลังการรักษา รวมถึงภาวะแทรกซ้อนจากการฉีดยา

ผลการศึกษา: มีผู้ป่วยที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 28 คน (29 ตา) โดยสาเหตุของจุดภาพชัดบวมเกิดจาก diabetic retinopathy 11 ตา, choroidal neovascularization จากภาวะ age-related macular degeneration 10 ตา, retinal vein occlusion 7 ตาและหลังผ่าตัดต้อกระจก 1 ตา ความหนาของจุดภาพชัดก่อนการรักษาเฉลี่ยเท่ากับ 496.7 ± 179.5 ไมครอน และที่ระยะเวลาเฉลี่ย 6.6 ± 2.3 สัปดาห์หลังการฉีดยาพบว่าความหนาของจุดภาพชัดเฉลี่ยเท่ากับ 358.8 ± 136.4 ไมครอน โดยที่ 8 ตา (ร้อยละ 27.6) มีการมองเห็นดีขึ้น 19 ตา (ร้อยละ 31) มีการมองเห็นเท่าเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไม่เกิน 2 แถว และ 2 ตา (ร้อยละ 6.9) มีการมองเห็นลดลง นอกจากนี้พบว่าหลังการฉีดยามีจำนวน 20 ตา (ร้อยละ 69) ที่จุดภาพชัดยุบบวมลงและที่เหลือ 9 ตา (ร้อยละ 31) จุดภาพชัดมีความหนาคงที่ ในการศึกษาครั้งนี้ไม่พบภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงจากการฉีดยา

สรุป: การฉีดยา bevacizumab เข้าวุ้นตาเพื่อรักษาภาวะจุดภาพชัดบวมนั้นพบว่าได้ผลดีในการลดบวม และยาสามารถออกฤทธิ์ได้นานต่อเนื่องโดยเฉลี่ยประมาณ 6 สัปดาห์ นอกจากนี้ยังประหยัดค่าใช้จ่ายเมื่อเทียบกับยา anti-vascular endothelial growth factors ตัวอื่นๆ จึงสามารถเป็นทางเลือกหนึ่งในการรักษาภาวะจุดภาพชัดบวม **จักษุเวชสาร 2554; กรกฎาคม-ธันวาคม 25(2): 84-90.**

คำสำคัญ: Bevacizumab, ภาวะจุดภาพชัดบวม, การรักษาภาวะจุดภาพชัดบวม

บทนำ

ภาวะจุดภาพชัดบวม (macular edema) พบได้บ่อย และเป็นสาเหตุที่ทำให้ระดับสายตามัวลงอย่างมากภาวะที่พบ macular edema ได้แก่ diabetic retinopathy, age-related macular degeneration, retinal vascular occlusion และอื่นๆ การรักษาภาวะ macular edema มีหลายวิธี ได้แก่ การรักษาด้วยเลเซอร์¹⁻³ การใช้ยาสเตียรอยด์⁴⁻⁵ และ การใช้ยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์⁶ การรักษาด้วยวิธีดังกล่าวได้ผลเพียงระดับหนึ่ง รวมทั้งมีปัญหาเรื่องผลข้างเคียงของการใช้ยา เช่น ความดันลูกตาสูงและต่อกระจากการใช้ยาสเตียรอยด์ เป็นต้น จึงได้มีผู้ค้นคว้าหาวิธีการรักษาภาวะ macular edema ด้วยวิธีอื่นมาโดยตลอด ปัจจุบันมีการใช้ยาในกลุ่ม anti-vascular endothelial growth factor (anti-VEGF) เพื่อรักษาภาวะ macular edema สารกลุ่ม vascular endothelial growth factor (VEGF) มีฤทธิ์ทำให้หลอดเลือดสูญเสีย vascular permeability ทำให้น้ำรั่วออกมาออกหลอดเลือด อันเป็นผลให้เกิดการบวมที่จอตา ยา bevacizumab (Avastin; Genentech, Inc, San Francisco, California, USA) เป็น humanized, full length monoclonal antibody ต่อ VEGF ซึ่งได้รับการยอมรับจากองค์การอาหารและยาในการรักษามะเร็งลำไส้ใหญ่⁷ ปัจจุบันมีผู้ใช้นี้ในการรักษาโรคทางตาหลายอย่าง เช่น choroidal neovascular membrane ในภาวะ age-related macular degeneration⁸, ภาวะ neovascular glaucoma⁹, ภาวะหลอดเลือดผิดปกติที่จอตาและภาวะ macular edema จากสาเหตุต่างๆ¹⁰⁻¹² เนื่องจากยาตัวนี้มีผลในการลดภาวะ macular edema มีความปลอดภัยและประหยัดค่าใช้จ่ายเมื่อเทียบกับการใช้ anti-VEGF ตัวอื่น^{8,13,14} คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษถึงผลการรักษาภาวะ macular edema โดยการฉีดยา bevacizumab เข้าวันตาในผู้ป่วยที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลศิริราช

วัตถุประสงค์และวิธีการ

ทำการศึกษาย้อนหลังโดยการทบทวนประวัติการรักษาของผู้ป่วยที่มีภาวะ macular edema ที่ได้รับการรักษาด้วยการฉีดยา bevacizumab เข้าวันตาในขนาด 1.25 มิลลิกรัม/0.05 มิลลิลิตร ระหว่างช่วงเดือนกันยายน 2549 ถึง พฤศจิกายน 2550 รวมระยะเวลา 15 เดือน โดยเกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยมีดังนี้

1. ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็น macular edema โดยอาศัยการตรวจทางคลินิกร่วมกับการตรวจด้วย optical coherence tomography (OCT) โดยจุดรับภาพต้องหนาเกินกว่า 250 ไมครอน

2. ผู้ป่วยต้องไม่ได้รับการรักษา macular edema ด้วยวิธีอื่นมาก่อนอย่างน้อยนาน 3 เดือน

3. มีผลการตรวจติดตามการรักษาอย่างน้อย 2 ครั้ง คือ ที่ระยะก่อน 4 สัปดาห์และหลัง 4 สัปดาห์ โดยไม่ได้รับการรักษาเพิ่มเติมใดๆ ในช่วงเวลานี้

การศึกษาได้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังนี้ อายุ เพศ โรคที่เป็นสาเหตุของภาวะ macular edema ระดับสายตา ผลการตรวจด้วย slit-lamp biomicroscopy และผลการตรวจ OCT โดยใช้เครื่อง Stratus OCT (Carl Zeiss, Meditec, Dublin, California, USA) ทั้งก่อนและหลังการรักษา รวมถึงภาวะแทรกซ้อนจากการฉีดยา ผู้ป่วยทั้งหมดได้รับการอธิบายถึงวิธีการรักษา ทางเลือกการรักษาด้วยวิธีอื่น รวมทั้งภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นได้ การศึกษานี้ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (หมายเลข Si039/2008)

ผู้ป่วยได้รับการฉีดยาเข้าวันตาในห้องผ่าตัดด้วยวิธีการปลอดเชื้อตามมาตรฐานของ international guideline¹⁵ ยา bevacizumab ที่ใช้ฉีดยานั้น ทำการแบ่งโดยฝ่ายเภสัชกรรมโรงพยาบาลศิริราชด้วยวิธีการปลอดเชื้อ บรรจุใน insulin syringe เก็บไว้ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียสและเก็บไว้ไม่เกิน 14 วันหลังการแบ่งจากขวด ฉีดยาโดยใช้เข็มเบอร์ 30 ฉีดห่างจาก limbus 3.5-4 มิลลิเมตร และหยอดยาปฏิชีวนะเป็นระยะเวลา 3-7 วันหลังการฉีดยา

การแปลผลในแง่การมองเห็นและความหนาของจุดภาพชัด มีเกณฑ์ดังนี้

1. การมองเห็นจะถือว่าดีขึ้น เมื่อระดับสายตาดีขึ้นมากกว่าหรือเท่ากับ 2 แถวของ Snellen chart และการมองเห็นลดลง เมื่อระดับสายตาลดลงมากกว่าหรือเท่ากับ 2 แถวของ Snellen chart

2. จุดภาพชัดจะถือว่ายุบบวม เมื่อความหนาลดลงมากกว่า 100 ไมครอนขึ้นไป และบวมมากขึ้นเมื่อความหนาเพิ่มขึ้นมากกว่า 100 ไมครอนขึ้นไป

ผลการศึกษา

ในช่วงเวลาดังกล่าว มีผู้ป่วยที่ได้รับการฉีดยา bevacizumab เข้าสู่ตาเพื่อรักษาภาวะ macular edema ที่ห้องผ่าตัดใหญ่ (ไม่นับรวมผู้ป่วยที่ได้รับการฉีดยาที่ OPD หรือห้องผ่าตัดเล็ก) และผ่านเกณฑ์การคัดเลือกจำนวน 28 คน (29 ตา) เป็นชาย 14 คน หญิง 14 คน อายุตั้งแต่ 26-76 ปี เฉลี่ย 59.6 ปี ผู้ป่วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68) มีอายุระหว่าง 50-70 ปี พยาธิสภาพเป็นที่ตาขวา 14 ตา ตาซ้าย 15 ตา การวินิจฉัยโรคที่เป็นสาเหตุทาง macular edema ได้แก่ diabetic retinopathy 11 ตา, choroidal neovascularization จาก age-related macular degeneration 10 ตา, retinal vein occlusion 7 ตา, หลังผ่าตัดต้อกระจก 1 ตา ดังแสดงไว้ในตารางที่ 1

ผู้ป่วยทุกรายไม่ได้รับการรักษาภาวะ macular edema ด้วยเลเซอร์หรือยาในช่วง 3 เดือนก่อนการฉีดยาเข้าสู่ตา มีบางรายได้รับการรักษาด้วยเลเซอร์มาก่อนนานกว่า 3 เดือน ได้แก่ การทำ panretinal photocoagulation (5 ราย), grid laser photocoagulation (4 ราย), transpupillary thermal

therapy (3 ราย) และ photodynamic treatment (1 ราย) ความหนาของจุดภาพชัดก่อนการรักษาเฉลี่ยเท่ากับ 496.7 ± 179.5 ไมครอน (ตั้งแต่ 217 ถึง 1,086 ไมครอน) การตรวจติดตามครั้งแรกที่ระยะเวลาเฉลี่ย 1.71 ± 1 สัปดาห์ (ตั้งแต่ 1 ถึง 4 สัปดาห์) หลังการฉีดยา พบว่าความหนาของจุดภาพชัดเฉลี่ยเท่ากับ 385.3 ± 169.2 ไมครอน และครั้งที่ 2 ที่ระยะเวลาเฉลี่ย 6.6 ± 2.3 สัปดาห์ (ตั้งแต่ 5 ถึง 12 สัปดาห์) หลังการฉีดยา พบว่าความหนาของจุดภาพชัดเฉลี่ยเท่ากับ 358.8 ± 136.4 ไมครอน โดยที่ผู้ป่วยไม่ได้รับการรักษาใดๆ ในช่วงเวลานี้

ก่อนการรักษาพบว่ามีจำนวน 6 ตา (ร้อยละ 20.7) ที่มีระดับสายตาดั้งแต่ 6/18 ขึ้นไป 12 ตา (ร้อยละ 41.4) มีระดับสายตาอยู่ระหว่าง 6/24 ถึง 6/36 และ 11 ตา (ร้อยละ 37.9) มีระดับสายตาดั้งแต่ 6/60 ลงไป ในขณะที่หลังการรักษาพบว่ามีจำนวน 7 ตา (ร้อยละ 24.1) ที่มีระดับสายตาดั้งแต่ 6/18 ขึ้นไป 11 ตา (ร้อยละ 37.9) มีระดับสายตาอยู่ระหว่าง 6/24 ถึง 6/36 และ 11 ตา (ร้อยละ 37.9) มีระดับสายตาดั้งแต่ 6/60 ลงไป (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 ลักษณะพื้นฐานของผู้ป่วย

Mean age (yrs)	59.6 (range 26-76)
Age group	
<50 yrs (n)	5
51-60 yrs (n)	10
61-70 yrs (n)	9
71-80 yrs (n)	4
Male/female	14/14
Right eye/left eye	14/15
Diagnosis	
DME (n)	11
CNVM from ARMD (n)	10
Vein occlusion (n)	7
P.O. phaco (n)	1
Mean CMT (microns)	496.7 ± 179.5 (range 217-1086)

DME = diabetic macular edema

CNVM = choroidal neovascular membrane

ARMD = age-related macular degeneration

P.O. phaco = postoperation phacoemulsification

CMT = central macular thickness

ตารางที่ 2 ระดับสายตาก่อนและหลังการรักษา

VA	ก่อนรักษา (จำนวนตา)	หลังรักษา (จำนวนตา)
6/6 - 6/9	1	2
6/12 - 6/18	5	5
6/24 - 6/36	12	11
6/60 - 3/60	4	8
< 3/60	7	3

ผลการรักษาในแง่ระดับสายตา พบว่ามีจำนวน 8 ตา (ร้อยละ 27.6) ที่มีการมองเห็นดีขึ้น 19 ตา (ร้อยละ 31) มีการมองเห็นเท่าเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไม่เกิน 2 แถว และ 2 ตา (ร้อยละ 6.9) มีการมองเห็นลดลง (ตารางที่ 3) ผลการรักษาในแง่ความหนาของจุดภาพชัด พบว่าการฉีดยาสถาสามารถลดความหนาของจุดภาพชัดได้ 20 ตาใน 29 ตา คิดเป็นร้อยละ 69 และที่เหลือ 9 ตา (ร้อยละ 31) นั้นจุดภาพชัดมีความหนาตามที่ (ตารางที่ 4) ในกลุ่มที่ยุบววม 20 ตา ความหนาลดลงตั้งแต่ 101-563 ไมครอน เฉลี่ย 207.4 ไมครอน

ในการศึกษานี้ไม่พบภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงจากการฉีดยาและผลข้างเคียงจากตัวยา bevacizumab ได้แก่ การติดเชื้อในลูกตา, ภาวะเลือดออกในลูกตา, ภาวะจอบประสาทตาอักเสบ, thromboembolic events และภาวะ severe hypertension

วิจารณ์

ปัจจุบันการใช้ anti-VEGF เพื่อรักษาภาวะ macular edema ถือเป็นทางเลือกใหม่ anti-VEGF ที่ใช้กันในปัจจุบันและได้รับอนุญาตจากองค์การอาหารและยาให้ใช้ฉีดเข้าวุ้นตา ได้แก่ ranibizumab¹⁶⁻¹⁷ และ pegaptanib sodium¹⁸ สำหรับ bevacizumab นั้นถึงแม้ว่ายังไม่ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉีดเข้าวุ้นตา แต่ได้มีการใช้นี้ในการรักษาโรคต่างๆ มากขึ้นเนื่องจากมีรายงานว่าสามารถยับยั้งหลอดเลือดผิดปกติ และได้ผลในการรักษาภาวะ macular edema โดยที่ผลข้างเคียงไม่ต่างจากยา anti-VEGF ตัวอื่น อีกทั้งยังประหยัดค่าใช้จ่ายกว่ามาก โดย bevacizumab มีราคาประมาณ 1,000 บาทต่อเข็ม ในขณะที่ anti-VEGF ตัวอื่นมีราคาประมาณ 50,000 บาทต่อเข็ม

จากผลการศึกษานี้พบว่าการฉีดยา bevacizumab เข้าวุ้นตานั้น สามารถทำให้จุดภาพชัด ยุบววมได้อย่างรวดเร็วภายใน 2 สัปดาห์ และฤทธิ์ยังคงอยู่นานถึง 6 สัปดาห์หลังการฉีดยา

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69) มีจุดภาพชัดยุบววมลงหลังการฉีดยา แต่เมื่อพิจารณาที่ระดับสายตาพบว่ามีเพียง 8 ตา (ร้อยละ 27.6) ที่ระดับสายตาดีขึ้น ในขณะที่ผู้ป่วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 65.5) มีการมองเห็นเท่าเดิม ดังนั้นการฉีดยา bevacizumab อาจช่วยให้จุดภาพชัดยุบววมได้ดี แต่ผลต่อการมองเห็นนั้นต้องขึ้นอยู่กับพยาธิสภาพดั้งเดิมของผู้ป่วย

จากการศึกษาในอดีตพบว่า การมองเห็นดีจะขึ้นสูงสุดที่ระยะเวลา 1 เดือนหลังการฉีดยาและควรฉีดยาซ้ำที่ระยะเวลา 6-8 สัปดาห์เพื่อคงสายตาที่ดีไว้¹⁹ การรักษาในปัจจุบันจึงนิยมฉีดยา anti-VEGF เข้าวุ้นตา 3 เข็มต่อเนื่องกันโดยเว้นระยะเวลา 1 เดือนในแต่ละเข็ม แต่ผู้ป่วยในการศึกษานี้ไม่ได้รับการฉีดยาซ้ำจึงอาจส่งผลให้การมองเห็นไม่ดีเท่าที่ควร อย่างไรก็ตามก็มีการรายงานผลการรักษาโดยการฉีดยา ranibizumab และ bevacizumab เฉพาะตาที่ผลการรักษายังไม่ถึงเป้าหมาย (as needed regimen) ซึ่งพบว่าผลการรักษาทั้งในแง่การมองเห็นและความหนาของจุดภาพชัดที่ระยะเวลา 1 ปีไม่ต่างจากการฉีดยาทุกเดือน⁵

เมื่อพิจารณาในกลุ่มโรคต่างๆ พบว่ากลุ่ม retinal vein occlusion มีจุดภาพชัดยุบววมได้มากที่สุด (ร้อยละ 85.7) เมื่อเทียบกับกลุ่ม diabetic retinopathy (54.5%) และ choroidal neovascularization จาก age-related macular degeneration (70%) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะพื้นฐานของโรคกลุ่ม retinal vein occlusion นั้นดีกว่าโรคกลุ่มอื่น ในขณะที่ diabetic retinopathy นั้นไม่สามารถหายขาดได้และ age-related macular degeneration นั้นเกิดจากการเสื่อมตามอายุ ซึ่งอาจส่งผลให้ผลการรักษาไม่ดีเท่าโรคกลุ่ม retinal vein occlusion อย่างไรก็ตามจำนวนที่ใช้การศึกษาในแต่ละกลุ่มยังไม่มาก คงต้องศึกษาผลต่อไป

ในการศึกษานี้ไม่พบภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงจากการฉีดยา ซึ่งได้แก่ การติดเชื้อในลูกตา ภาวะเลือดออกในลูกตา และภาวะจอบประสาทตาอักเสบ¹³ รวมถึงภาวะแทรกซ้อนจากยา bevacizumab ที่เคยมีรายงานไว้ในเรื่องของ thromboembolic events ต่างๆ ได้แก่ cerebrovascular accident,

ตารางที่ 3 ผลการรักษาในแง่ระดับสายตาเมื่อแยกตามกลุ่มโรค

Group VA	DME	CNVM	Vein occlusion	P.O. phaco	Total
Improve	4	2	2	-	8
Stable	6	8	4	1	19
Worse	1	-	1	-	2
Total	11	10	7	-	29

ตารางที่ 4 ผลการรักษาในแง่ความหนาของจุดภาพชัดเมื่อแยกตามกลุ่มโรค

Group VA	DME	ARMD	Vein occlusion	P.O. phaco	Total
Improve	6	7	6	1	20
Stable	5	3	1	-	9
Worse	-	-	-	-	-
Total	11	10	7	-	29

myocardial infarction รวมถึงภาวะ severe hypertension เป็นต้น^{20,21} ซึ่งในการศึกษานี้ทำการฉีดยาในห้วงผ่าตัดใหญ่โดยวิธีการปลอดเชื้อตาม international guideline เพื่อลดโอกาสการติดเชื้อหลังการฉีดยา อย่างไรก็ตามภาวะแทรกซ้อนดังกล่าวข้างต้นพบน้อยกว่าร้อยละ 1¹³ และจำนวนตาในการศึกษานี้มีปริมาณน้อย ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ไม่พบภาวะแทรกซ้อนในการศึกษาครั้งนี้

การฉีดยา bevacizumab เข้าวุ้นตาเพื่อรักษาภาวะ macular edema นั้นพบว่าได้ผลดีในการลดบวม ยาออกฤทธิ์ได้รวดเร็วตั้งแต่ 2 สัปดาห์หลังฉีดยาและฤทธิ์อยู่นานต่อเนื่องโดยเฉลี่ยประมาณ 6 สัปดาห์ นอกจากนี้ยังมีราคาที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจของประเทศไทยมากกว่ายา anti-VEGF ตัวอื่นๆ จึงสามารถเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการรักษาภาวะ macular edema แต่การตอบสนองต่อยาอาจมีความแตกต่างกันในผู้ป่วยแต่ละรายขึ้นอยู่กับสาเหตุของ macular edema ดังนั้นจึงควรให้คำแนะนำแก่ผู้ป่วยถึงข้อดีและข้อเสีย รวมทั้งภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกวิธีการรักษา

เอกสารอ้างอิง

1. Photocoagulation for diabetic macular edema: Early Treatment Diabetic Retinopathy Study Report no. 4. The Early Treatment Diabetic Retinopathy Study Research Group. *Int Ophthalmol Clin.* 1987;27:265-72.
2. Argon laser photocoagulation for macular edema in branch vein occlusion. The Branch Vein Occlusion Study Group. *Am J Ophthalmol.* 1984;98:271-82.
3. Argon laser photocoagulation for neovascular maculopathy. Five-year results from randomized clinical trials. Macular Photocoagulation Study Group. *Arch Ophthalmol.* 1991;109:1109-14.
4. A randomized trial comparing intravitreal triamcinolone acetonide and focal/grid photocoagulation for diabetic macular edema. *Ophthalmology.* 2008;115:1447-9, 9 e1-10.
5. Ip MS, Scott IU, VanVeldhuisen PC, Oden NL, Blodi BA, Fisher M, et al. A randomized trial comparing the efficacy and safety of intravitreal triamcinolone with observation to treat vision loss associated with macular edema secondary to central retinal vein occlusion: the Standard Care vs Corticosteroid for Retinal Vein Occlusion (SCORE) study report 5. *Arch Ophthalmol.* 2009;127:1101-14.

6. Sivaprasad S, Bunce C, Wormald R. Non-steroidal anti-inflammatory agents for cystoid macular oedema following cataract surgery: a systematic review. *Br J Ophthalmol*. 2005;89:1420-2.
7. Whisenant J, Bergsland E. Anti-angiogenic strategies in gastrointestinal malignancies. *Curr Treat Options Oncol*. 2005;6:411-21.
8. Martin DF, Maguire MG, Ying GS, Grunwald JE, Fine SL, Jaffe GJ. Ranibizumab and bevacizumab for neovascular age-related macular degeneration. *N Engl J Med*. 2011;364:1897-908.
9. Kitnarong N, Chindasub P, Methetrairut A. Surgical outcome of intravitreal bevacizumab and filtration surgery in neovascular glaucoma. *Adv Ther*. 2008;25:438-43.
10. Pai SA, Shetty R, Vijayan PB, Venkatasubramaniam G, Yadav NK, Shetty BK, et al. Clinical, anatomic, and electrophysiologic evaluation following intravitreal bevacizumab for macular edema in retinal vein occlusion. *Am J Ophthalmol*. 2007;143:601-6.
11. Scott IU, Edwards AR, Beck RW, Bressler NM, Chan CK, Elman MJ, et al. A phase II randomized clinical trial of intravitreal bevacizumab for diabetic macular edema. *Ophthalmology*. 2007;114:1860-7.
12. Stahl A, Agostini H, Hansen LL, Feltgen N. Bevacizumab in retinal vein occlusion-results of a prospective case series. *Graefes Arch Clin Exp Ophthalmol*. 2007;245:1429-36.
13. Wu L, Martinez-Castellanos MA, Quiroz-Mercado H, Arevalo JF, Berrocal MH, Farah ME, et al. Twelve-month safety of intravitreal injections of bevacizumab (Avastin): results of the Pan-American Collaborative Retina Study Group (PACORES). *Graefes Arch Clin Exp Ophthalmol*. 2008;246:81-7.
14. Mason JO, 3rd, White MF, Feist RM, Thomley ML, Albert MA, Persaud TO, et al. Incidence of acute onset endophthalmitis following intravitreal bevacizumab (Avastin) injection. *Retina*. 2008;28:564-7.
15. Aiello LP, Brucker AJ, Chang S, Cunningham ET, Jr., D'Amico DJ, Flynn HW, Jr., et al. Evolving guidelines for intravitreal injections. *Retina*. 2004;24:S3-19.
16. Rosenfeld PJ, Brown DM, Heier JS, Boyer DS, Kaiser PK, Chung CY, et al. Ranibizumab for neovascular age-related macular degeneration. *N Engl J Med*. 2006;355:1419-31.
17. Brown DM, Kaiser PK, Michels M, Soubrane G, Heier JS, Kim RY, et al. Ranibizumab versus verteporfin for neovascular age-related macular degeneration. *N Engl J Med*. 2006;355:1432-44.
18. Gragoudas ES, Adamis AP, Cunningham ET, Jr., Feinsod M, Guyer DR. Pegaptanib for neovascular age-related macular degeneration. *N Engl J Med*. 2004;351:2805-16.
19. Rabena MD, Pieramici DJ, Castellarin AA, Nasir MA, Avery RL. Intravitreal bevacizumab (Avastin) in the treatment of macular edema secondary to branch retinal vein occlusion. *Retina*. 2007;27:419-25.
20. Michels S, Rosenfeld PJ, Puliafito CA, Marcus EN, Venkatraman AS. Systemic bevacizumab (Avastin) therapy for neovascular age-related macular degeneration twelve-week results of an uncontrolled open-label clinical study. *Ophthalmology*. 2005;112:1035-47.
21. Bevacizumab in combination with irinotecan plus fluorouracil plus leucovorin chemotherapy prolongs survival but increases adverse events in people with metastatic colorectal cancer. *Cancer Treat Rev*. 2004;30:715-7.